

440 пресуда и одлука у којима су садржане разне интерпретације појма пореског дохотка.

Збирци ове јуриспруденције претходи краћа упоредноправна анализа у којој је аутор изнео данашњу праксу у погледу утврђивања појма бруто односно нето дохотка. У једном успешном синтетичком прегледу прикупљеног материјала приказана је велика шароликост те праксе и наведен низ одлука из којих се види да се у разним пореским системима основице пореза на доходак заснивају на елементима разне природе и карактера, који у крајњој секвенци доводе до резултата, често из основа различитих. На пример, код утврђивања бруто дохотка. Некад је тешко диференцирати сам доходак од увећане имовине (депресијација новца). Отуда у науци појава две велике теорије од којих једна усваја начело „сталних извора“ а друга „увећане активе“; што је опет одвело подвајању праксе: у В. Британији увећање активе се не опорезује порезом на доходак, у Француској међутим се опорезује, у САД исто тако — али не прогресивном већ блажом пропорционалном стопом. Иди случај који је код нас везан за порез на повремене приходе (подоблик пореза на доходак). Изоловане операције (коњујктурне добити) опорезују се као код нас још у Француској и САД; у осталим државама оне су слободне од овог пореза, јер представљају увећање активе. У раду су затим наведене аналогије и разлике које настају услед ефекта који на увећање бруто дохотка остављају разни конститутивни елементи: обештећења разних врсти, разлике створене продајом некретнина, берзанске операције, добити на девизним курсевима, субвенције и др.

По правилу свуда се нето доходак узима за основу доходарине. О таквом доходу говори се у другом делу рада, где су изложени — са пуно умних напомена ауторових — оци расходи који се признају као „одбитне ставке“, на супрот онима који се у пракси као такви не прихватају. Ако код формирања нето дохотка и има неког размимоилажења у јуриспруденцији посматраних земаља, ипак се овде да запазити већа униформност него код утврђивања бруто дохотка. Општи и производни трошкови, накнаде за рад, камате пословања, амортизација, провизије, пословни губици и др. — више мање свуда су и на хомоген начин прихваћени као дедукције од основе. Опажа се ипак изостанак категорије „плаћени порези“. У теорији тај фактор је јако контроверзан те се могло очекивати да ће га ова документација некако осветлити.

Сама збирка одлука — којој је резервисан последњи и претежни део публикације — систематизирана је по узрочним елементима који делују на доходак, а у том оквиру класифицирана је по државама. Образложења и мотиви које садржи већином су оригиналан текст судећег органа, док су остали прерада ауторова, али дати са прецизношћу и ауторитетом (писац је адвокат и стручњак за пореско право).

Материјал који је објављен у овом раду не изазива полемику: он хладно региструје дата која постоје, праксу која се примењује у свету. Мислимо да је добро упознати те правне преседане јер могу (независно од друштвеног система) користити правницима и посебно законодавцу који се не ретко срећно инспирисао резултатима јуриспруденције.

Ј. Ловчевић

Петко Стајнов: ПРАВНИ ПРОБЛЕМИ НА ВОДНОТО СТОПАНСТВО В НАРОДНА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, София, 1957, Издание на българската академия на науките. 187 стр.

1. — Аутор начелно полази од становишта да и водно право одражава класни карактер одређене државе и датог правног система у целини. Констатује, међутим, да нема и да не може бити јединственог или једно-

образног водног законодавства ни међу буржоаско-капиталистичким, ни међу социјалистичким земљама. То објашњава тиме што на водно законодавство опредељујуће утичу и различити климатски, географски и други природни фактори. Различито је зато водно законодавство држава које обилују водама (Финска, Енглеска, на пример) од оних које их понегде немају довољно ни за пиће (Мароко, Тунис и др.). Док су код првих основни односи поводом вода стављени у оквире грађанског права, дотле су у другима они мешаног или искључиво административноправног карактера. Таква ситуација није искључена ни у оквиру једне државе, при чему аутор указује на СССР у коме поједине републике имају различите водне режиме (Бело Русија и Јерменија, на пример).

2. — Основна поставка бугарског водног права је уставно начело (чл. 7) да су све воде општенародна имовина. — Прилазећи анализи овог питања, аутор претходно расправља појам „вода“ у смислу објекта права својине. У том смислу их одређује као сложену ствар, као јединство (спој) водног тока (*aqua profluens* — ако је реч о текућим водама) односно водних маса (ако су у питању стајаће воде) и земљишта покривеног водом (*alveus*). При том примећује да ова веза земљиште—вода мора бити ефективно остварена и релативно трајна. Ако ода престане тј. ако вода трајно напусти своје корито оно постаје *alveus derelictus* и као такво улази у државни земљишни фонд.

Разрађујући даље ово питање, аутор налази да сама текућа вода, као текући водни талас засебно узет, није ствар као објект права својине. Међутим, пад воде (спуск—водна снага) који може бити искоришћен за производњу енергије представља — по аутору — засебан објект државне својине на водама. То се не протеже и на односна водна постројења и уређаје, који могу бити и у својини власника земљишта на коме су подигнута или онога ко их је подигао. По аутору сама вода није роба и није ствар у грађанскоправном промету. Она се не продаје већ даје или додељује. У односним ситуацијама није реч о отуђењу већ о распореду употреба или искоришћавања. Накнада која се евентуално при том плаћа нема карактер цене. Због тога се и не може говорити о „крађи воде“ и сл., како се то некад узима. — Воде захваћене у судовима, базенима, резервоарима и сл. нису „воде“ у посматраном смислу, нити обавезни објекти државне својине на водама.

3. — Што се тиче обала река, језера и др., оне — по бугарском праву — такође припадају држави, чак и у случају кад водоток проитиче кроз нечије имање. Прибрежни сопственици немају из тог факта никаквих посебних права на употребу воде, ни на коришћење обала. Они имају само фактички преимућства у том правцу. Од обале треба разликовати заштитни појас водотока који није у државној својини, осим ако се у корист државе по редовним правилима прибави. Он улази у појам водотока само ако је то посебно утврђено одговарајућим административним актима и у меон неопходној за одбрану од поплава или борбу против ерозије. У том облику односно случају предметна земљишта потпадају под режим водног а не земљишног права. — Иако су све воде начелно у државној својини, аутор примећује да мали извори и потоци не представљају никакав важнији економски или други интерес државе. Због тога је употреба њихових вода дозвољена околним имаоцима земљишта без икакве дозволе, али само у оквиру личних потреба. За евентуалну надлежну забрану овакве употребе не дугује се никаква накнада.

4. — У бугарском праву држава је искључиви власник свих вода, схваћено у напред описаном смислу. Својина на водама је њен искључиви монопол. Садржина ове својине — по аутору — подразумева троје: право располагања, право управљања и право привредног искоришћавања (газдовања). Од ових је располагање искључиво атрибуција државе (у надле-

жности највиших органа) и непреносиво, тј. не подразумева право на отуђење. Право на привредно искоришћавање држава по правилу конкретизује преко државних предузећа и установа. То не искључује и њено право да даје дозволе за искоришћавање и употребу вода грађанима и другим организацијама. Битно је при том то да стављање вода на расположење за привредно искоришћавање обавезно следи једнострано утврђене услове од стране надлежних органа и да свако привредно искоришћавање вода мора бити управљено на постизање оптималних користи и подвргнуто плану. У том правцу аутор анализира функције разних државних установа и предузећа, садржину и начин употребе воде за производњу енергије и наводњавање и односе у вези са тим (искоришћење постројења и опреме, плаћање накнаде за коришћење и сл.).

5. — Прелазећи на правну анализу употребе (искоришћавања) вода, аутор је посматра као израз производног појма државне својине на водама. Њене главне карактеристике види у томе што је она увек строго ограничена на дате циљеве и да не представља стечено право у односу на државу. По својој правној природи она није ни ограничење, ни терет државне својине на водама, и са гледишта корисника није стварно право на туђој ствари. Давањем дозволе за употребу (искоришћавање) вода, држава не преноси на корисника неко своје право. Она му само даје положај корисника, и дозволом односно статутом једнострано утврђује једну правну ситуацију, која је увек један административноправни однос. Њоме су дати циљеви, обим и други услови које корисник не може мимоићи или мењати. Надлежни државни органи су, међутим, овлашћени у свако доба преиспитати сваку дозволу за употребу, мењати је или укидати у зависности од датих планова и планских задатака искоришћавања односних вода. Правни интерес корисника заштићен је према свима, осим према држави, у односу на коју нема *actio*.

Аутор разликује две врсте употребе вода: општу, којој одриче карактер субјективног јавног права и посебну, која нема карактер и домашај концесије буржоаског права. — Разлика између управљања и употребе вода би се — по аутору — могла утврдити тако што би се управљање схватило као плански распоред и усмеравање а употреба као његова конкретизација у погледу одређених циљева или субјеката.

6. — Расправљајући о заштити вода аутор анализира грађанскоправни, административноправни и кривичноправни аспект питања. Теоретски не искључујући технику и средства заштите по грађанском праву, аутор истиче да се она у пракси не јавља, осим местимично у питањима накнаде штете. Сличан је случај и са кривичним правом, иако санкције за нека дела, предвиђена и кажњива по кривичном закону, служе и заштити вода. Највише пажње посвећује административноправној заштити и овој даје претежно улогу и значај. Налази да се административноправна заштита вода и водних права одвија не само кроз нормативна и конкретна акта надлежних органа већ и кроз њихове оперативне захвате. У том погледу врши извесна упоређења са неким питањима заштите шума и санкцијама за њихово незаконито искоришћавање.

Никола Воргић

M. Malinvaud: *INITIATION À LA COMPTABILITÉ NATIONALE*. Paris 1958, Institut national de la statistique et des études économiques, Service des études économiques et financières, 214 pp.

Изучавање савремених економских система, њихових проблема и постигнутих резултата, захтевало је велики обим статистичких података економског садржаја, а пре свега, статистичких инструмената који ће омогућити